

УДК 332.1

Р. С. Зубков,

к. е. н., старший викладач кафедри економіки підприємства, Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини ВНЗ Університету "Україна", м. Миколаїв

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

R. Zubkov,

PhD in Economics, st. lecturer of the Department of Enterprise Economics.

Mykolaiv interregional Institute, Open International University of Human Development "Ukraine", Mykolaiv

THE MAIN APPROACHES TO THE ASSESSMENT OF INVESTMENT AND INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE REGION

У статті визначено необхідність оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України у сучасних умовах кризового розвитку держави. Детально досліджено термін "оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону" та його складові. Наведено класифікацію методів оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону. Наведено перспективи подальших досліджень у рамках цієї наукової проблематики.

The article outlines the necessity in assessment of investment and innovative development of Ukrainian regions in the modern terms of crisis state development. The term "assessment of investment and innovative development of the region" and its components are studied in detail. The classification of methods used for the assessment of investment and innovative development of the region is provided. Finally, the further prospects of the research in this scientific area are offered.

Ключові слова: метод, оцінка, підхід, регіон, розвиток, інвестиції, інвестиційний розвиток, інвестиційно-інноваційний розвиток, інновації, інноваційний розвиток.

Key words: method, assessment, approach, region, development, investments, investment development, investment and innovative development, innovations, innovative development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток "другої хвилі" економічної кризи (2013—2015 роки) та подальший період стагнації призвів до загострення значної кількості проблем у галузі державного і муніципального управління, економіки, соціальних та суспільних відносин в Україні. Країна потребує розробки та реалізації нових шляхів розвитку і активного переходу від капіталістичної економіки до економіки постіндустріального типу, тобто економіки основною якою є знання, інформація, послуги. В таких умовах необхідно активізувати всі можливі напрями, що можуть призвести до виходу з кризи, трансформації економічних відносин у державі та підвищення конкурентоспроможності країни у світовому економічному просторі.

Спираючись на досвід економічно розвинутих країн, можемо відмітити базову роль регіонів у боротьбі з кризовими проявами в економіці та інтенсифікації розвитку економічних процесів у державі. В Україні проблеми розвитку регіонів призводять до зворотного ефекту,

тобто у більшості, регіони не в змозі вирішити власні економічні та соціальні проблеми, що призводить до збільшення кризових проявів в економіці держави та негативно впливає на її розвиток та конкурентоспроможність на світових ринках.

З точки зору регіонального розвитку України можемо виділити наступні проблеми: значне розшарування регіонів по рівню економічного, промислового та соціального розвитку; наявність незначної кількості регіонів — донорів та суттєвої кількості регіонів, що потребують державних коштів для фінансування власного розвитку; низька якість муніципального управління; недостатня ефективність регіональних органів влади; дефіцит коштів для регіонального розвитку; відсутність ініціативи та самостійності у прийнятті рішень на рівні місцевої влади; низький рівень кооперації регіонів; намагання перекласти вирішення регіональних проблем на державні органи влади; низький рівень взаємодії з іноземними партнерами.

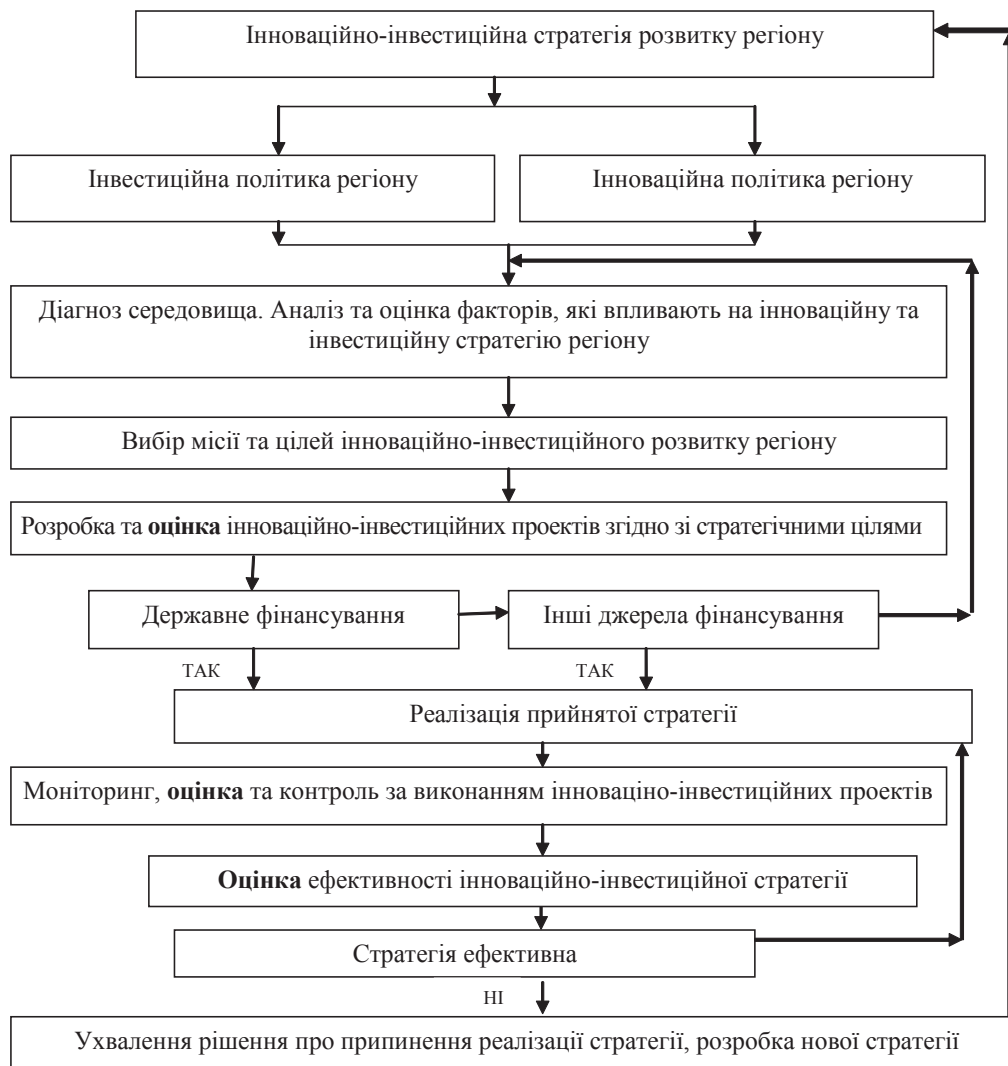

Рис. 1. Алгоритм формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку регіону

Джерело: [1, с. 187].

За таких умов, на особливу увагу потребує два аспекти розвитку регіонів, що є базисними для розвитку регіонів іноземних держав, а саме: інноваційний розвиток та інвестиційний розвиток.

Регіони України мають значну потребу в інвестиційних ресурсах, при цьому така потреба має для різних регіонів різне коріння, а саме:

- промислово розвинені регіони потребують вкладення інвестицій у оновлення виробництва, розвиток інфраструктури, вирішення екологічних та соціальних проблем;

- аграрні регіони потребують вкладення інвестицій у розвиток сільськогосподарського виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, розвиток промислового виробництва, особливо того, що буде обслуговувати агропромисловий сектор (сільськогосподарське машинобудування, легка промисловість та ін.), розвиток інфраструктури та соціальної сфери послуг;

- регіони зі значним рекреаційним потенціалом потребують інвестицій у розвиток туристичного бізнесу, інфраструктури, інформаційні та маркетингові послуги по просуванню даних регіонів на національний та міжнародні ринки туристичних послуг;

- регіони, що постраждали від військової агресії потребують інвестицій у відновлення власного фінансово-економічного потенціалу.

Відмічаємо хаотичність, безсистемність та не ефективність інвестиційного розвитку як окремих регіонів України, так і всієї їх сукупності.

Іншим базовим аспектом розвитку регіонів України повинен бути інноваційний розвиток. Як зазначалось вище, наша держава знаходиться в рамках переходу від капіталістичної до постіндустріальної економіки, що вимагає пошуку джерел та збільшення розміру фінансування інноваційної активності. Відмічаємо наявність значних можливостей з інноваційного розвитку регіонів України, що підтверджує досить високий рівень освіти у країні, розгалужена мережа вищих навчальних закладів та науково — дослідних інститутів, глибоке проникнення у суспільство та економіку інформаційних технологій, наявність значної кількості напрямів з впровадження інновацій.

На відміну від економічно розвинутих країн, регіони України потребують розробки та впровадження інновацій у наступних сферах: муніципальне управління; освіта; розвиток інфраструктури; виробництво енергії; енергоефективність та енергозбереження; управління

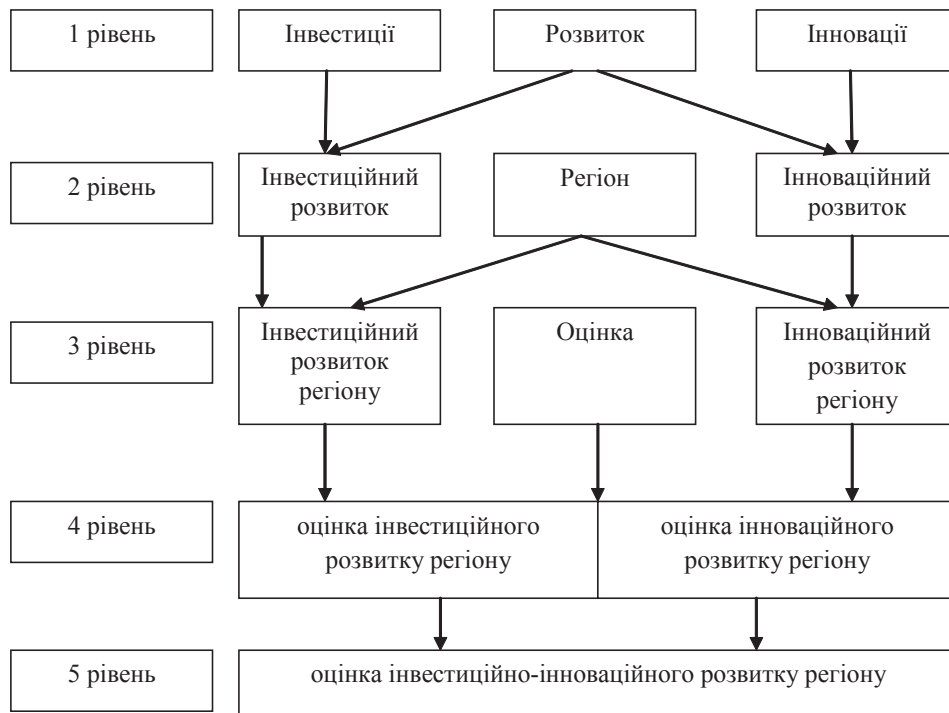

Рис. 2. Визначення поняття "оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону"

бізнес-проекти з різних сфер економіки; розвиток житлово-комунального господарства; розвиток інформаційних технологій; охорона здоров'я; екологія, особливо переробка побутових відходів; культура і мистецтво; спорт.

Відзначаємо низьку активність та ефективність регіонів України у розвитку та впровадженні інновацій. При цьому відмічаємо, що наведена проблема є проблемою не тільки муніципальної влади, як думає більшість підприємців та населення держави, а і проблемою саме бізнесу та домашніх господарств, які ведуть себе пасивно зі споживчої точки зору.

Наведена ситуація потребує негайного вирішення та розробки довгострокової стратегії розвитку як на рівні окремих регіонів, так і держави взагалі. При цьому необхідно зазначити вирішальну роль у ефективних змінах в інвестиційно-інноваційному розвитку регіонів України застосування дієвих методів оцінки такого розвитку.

Доведемо це за допомогою наукової розробки О.П. Просович, Ю.Г. Бондаренко, Л.Р. Прийми, які запропонували у своїй науковій праці "Стратегія інноваційно-інвестиційного розвитку регіону в умовах економічної кризи" алгоритм формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку регіону (рис. 1).

На рисунку 1 нами було виділено складові алгоритму де вирішальну роль грає оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону або його складових. Відмічаємо, що це базова складова, без ефективною реалізації якої знижується якість та ефективність такого розвитку регіону.

Таким чином, відзначаємо важливість оцінки в рамках інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України у сучасних умовах кризового розвитку держави та переходу до постіндустріального типу функціонування економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів досліджувалась та досліджується значною кількістю закордонних і вітчизняних вчених. При цьому відмічаємо три групи наукових досліджень з цієї проблематики:

— наукові дослідження, акцент у яких робиться на оцінці інноваційної складової розвитку регіону. До таких досліджень можемо віднести наукові розробки наступних вчених: О.Ю. Доценка, В.Є. Болгова, Є.В. Ханова, Ю.М. Харазішвілі, Ю.С. Дорофєєвої, О.Б. Жихора та ін.;

— наукові дослідження, акцент у яких робиться на оцінці інвестиційної складової розвитку регіону. До таких досліджень можемо віднести наукові розробки наступних вчених: Н.Є. Скоробогатової, О. Савлук, Т.В. Уманець, О.В. Лучакової, М.Д. Лесечко, А.О. Чемерис, О.М. Чемерис та ін.;

— наукові дослідження, акцент у яких робиться на оцінці інноваційної та інвестиційної складової розвитку регіону разом. До таких досліджень можемо віднести наукові розробки наступних вчених: О.П. Просовича, Ю.Г. Бондаренка, Л.Р. Прийми, В.Ізюмської, О.В. Комеліної.

Окремо можливо виокремити розробки державних органів та наукових інститутів України, серед яких можна виділити: методику рейтингової оцінки інвестиційної привабливості регіонів України, що була запропонована Інститутом Реформ [2]; методику оцінки регіонального інвестиційного потенціалу, яка розроблена авторським колективом Ради по вивченню продуктивних сил НАН України [3]; методику розрахунку індексу інвестиційної привабливості регіонів (ІІПР), що була розроблена Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій [4].

На увагу заслуговують розробки іноземних державних, економічних та суспільних інститутів, серед яких можемо відмітити: "Регіональне інноваційне табло" (Regional Innovation Scoreboard, RIS), що використовується для оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку країн та регіонів у ЄС [5]; методику аналізу інноваційних та інвестиційних здібностей регіонів Польщі, що розроблена колективом науковців Університету міста Лодзь (Республіка Польща); методику оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів Російської Федерації, що розроблена співробітниками Фонду "Центр стратегічних розробок "Північ-Захід" (м. Санкт-Петербург, Росія) [6].

МЕТА СТАТТІ

Надання чіткого визначення терміну "оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону", а також дослідження основних підходів до оцінювання інвестиційно-інноваційного розвитку регіону країни.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукова проблема вважається не повністю вирішеною, якщо не роз'яснено головне поняття такої проблематики. Тому на початку дослідження необхідно дати чітке визначення сутності поняття "оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону". Надамо таке визначення з точки зору його складових елементів, а саме: оцінка, розвиток, регіон, інвестиції, інновації, інвестиційний розвиток, інноваційний розвиток, інвестиційний розвиток регіону, інноваційний розвиток регіону. Відобрази-мо складові поняття на рисунку 2.

Згідно з рисунком 2, можемо виділити 4 рівня формування поняття "оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону". На першому рівні формування поняття виокремлено три прості терміни: інвестиції, інновації, розвиток. На другому рівні формування поняття маємо два складних терміни (інвестиційний розвиток та інноваційний розвиток) та один простий термін (регіон). На третьому рівні формування поняття маємо два складні терміни (інвестиційний розвиток регіону та інноваційний розвиток регіону) та один простий термін (оцінка). На четвертому рівні формування поняття маємо один складний термін — оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону.

Дослідимо наведені на рисунку 2 рівні та терміни детальніше.

Розпочнемо з терміну "розвиток". Цей термін більше використовується у соціології та педагогіці як термін, що визначає стан людини або суспільних груп, чи суспільства взагалі. У такому контексті можемо відзначити праці А. І. Кузьмінського, В. Л. Омеляненка, М.Ф. Юрія та інших. Відмічаємо, що "розвиток" у наукових розробках вказує на появу чогось нового у об'єкта дослідження, зазвичай, більш складного або вищого. З точки зору економіки можемо надати таке визначення: "Розвиток — це поступальний позитивний рух економічних суб'єктів від простого до складного, від нижчого до вищого який супроводжується змінами у деяких або всіх сферах його функціонування".

На відміну від терміну "розвиток", термін "інвестиції" досить широко досліджується науковцями.

Можемо відмітити наукові праці наступних вчених: В.М. Грідасова, С.В. Кривченко, О.Є. Ісаєвої, М.М. Лук'яник, В. Шарпа, Г. Александра, Дж. Бейлі та інших.

Необхідно зазначити значну наукову дискусію навколо визначення терміну "інвестиції" та наявність великої кількості його трактувань. Всю сукупність трактувань терміну можливо звести в декілька груп:

1. Інвестиції у бізнес:

— розгляд з точки зору платежів;

— розгляд з точки зору майна;

— розгляд з точки зору здійснення певних дій чи процесу;

— розгляд з точки зору менеджменту.

2. Інвестиції у інші сфери або без чіткої ув'язки з підприємництвом:

— розгляд з точки зору здійснення певних дій чи процесу;

— розгляд з точки зору менеджменту;

Відзначаємо, що майже всі визначення стосуються чотирьох моментів, які в них зустрічаються повністю або частково, а саме:

— процес вкладення;

— капітал або майно;

— строки вкладення (зазвичай довгостроковий період);

— отримання зиску від процесу вкладення капіталу (майна), зазвичай прибуток (доход).

Надамо визначення терміну інвестиції з точки зору нашого дослідження. Інвестиції — це процес залучення та управління вкладеннями (гроші, майно, людські ресурси та ін.) з метою отримання позитивного зиску (прибуток, отримання не грошового зиску (час, люди, технології, інформація та ін.)).

Стосовно терміну "інновації", можемо відмітити його значну популярність серед вітчизняних та закордонних науковців. Виділяємо праці наступних вчених: Т. Давили, М. Дж Епштейна, Р. Шелтона, Д.О. Крикуненка, Ф. Бетса, Ю.І. Буковецької, Й. Шумпетера та інших.

Значна кількість наукових розробок у галузі інновацій призвела до наукової полеміки з приводу визначення терміну "інновація". Можемо виділити декілька груп визначень терміну:

— інновація розглядається як новий продукт (продукція, технологія, послуга, робота, процес та ін.);

— інновація розглядається як будь-що нове (продукт, елемент процесу управління, елемент інфраструктури та ін.);

— інновація розглядається як нова комбінація факторів у процесі фінансово-господарської діяльності домашніх господарств, підприємств, держави;

— інновація розглядається як сукупність різних видів діяльності у процесі розробки та реалізації чогось нового.

Підсумовуючи критичну оцінку різних визначень терміну "інновація" можемо відмітити наявність ряду особливостей, що притаманні йому:

— наявність новизни;

— направленість не тільки на розробку, але й на впровадження;

— зміни на краще після впровадження новинки;

— націленість на результат (прибуток, доходи та ін.).

Спираючись на проведені дослідження, можемо надати визначення терміну в рамках наукової роботи, що проводиться. Інновація — це процес розробки та впровадження нововведень на основі нової комбінації різноманітних факторів з врахуванням результативності такого впровадження на будь-якому рівні функціонування економічних та суспільних систем.

Надалі перейдемо до другого рівня рисунку 2.

На початку дослідження на другому рівні дамо визначення терміну "регіон". Цей термін досить активно використовується у різноманітних науках: економіці, соціології, політології, статистиці та ін. Відзначаємо наукові напрацювання М.О. Джамана, М.М. Некрасова, В.С. Більчак, В.Ф. Захарова та інших.

Оцінка наукових розробок у цій царині дозволила виокремити декілька аспектів трактування терміну:

- акцент на територіальній відокремленості;
- акцент на єдності параметрів в рамках певної території;
- акцент на територіально-адміністративний поділ;
- акцент на територіально-економічний поділ;
- акцент з точки зору спеціалізації промисловості та аграрного сектора.

Підсумовуючи проведені дослідження, можемо виділити наступні особливості регіону як наукової категорії:

- окремий територіальний елемент, зазвичай, в рамках окремої країни;
- наявність певних соціальних, природних, економічних характеристик, що виокремлюють його від інших територій;
- досить часто регламентація діяльності з точки зору державного управління.

Звідси можемо надати наступне визначення терміну: "Регіон — це відокремлений територіальний сегмент в рамках окремого державного утворення (країна, спільність країн), що має власні відмінності (соціальні, природні, економічні та ін.), певну автономність в управлінні та діє разом з іншими територіальними сегментами державного утворення як єдина, окрема система".

Надалі розкриємо терміни "інвестиційний розвиток" та "інноваційний розвиток" (див. рис. 2).

Ці терміни будемо формулювати в рамках об'єднання термінів першого рівня визначення, а саме "розвиток", "інновації", "інвестиції".

Звідси інвестиційний розвиток — це поступальний позитивний процес залучення та управління вкладеннями (гроші, майно, людські ресурси та ін.) з метою отримання позитивного зиску (прибуток, отримання не грошового зиску (час, люди, технології, інформація та ін.)), який супроводжується змінами у деяких або всіх сферах функціонування відповідних господарюючих суб'єктів.

Тоді визначення термін "інноваційний розвиток" можемо сформулювати так: "Інноваційний розвиток — це поступальний позитивний процес розробки та впровадження нововведень на основі нової комбінації різноманітних факторів з врахуванням результативності такого впровадження на будь-якому рівні функціонування економічних та суспільних систем, який супроводжується змінами у деяких або всіх сферах їх функціонування".

На третьому рівні рисунку 2 маємо ще три терміни, а саме: "оцінка", "інвестиційний розвиток регіону", "інноваційний розвиток регіону".

Надамо визначення цим термінам.

Розпочнемо з терміну "оцінка". Цей термін широко використовується у різних сферах людської та суспільної діяльності. В останній час особливого значення віднабув в рамках вивчення економічних дисциплін та здійснення практичної фінансово-господарської діяльності підприємствами країни.

Дослідження терміну дозволило виявити його особливості:

- суб'єктивний або об'єктивний характер;
- наявність певного процесу;
- невід'ємність від дослідника або групи дослідників;
- націленість на результат (виявлення переваг/недоліків, сильних/слабких сторін, позитивних/негативних зрушень та ін.);
- наявність об'єкту чи об'єктів оцінки;
- наявність певної структури проведення дослідження;
- наявність спеціальних методів.

Звідси можемо надати наступне визначення терміну: "Оцінка — це структурований процес виявлення переваг/недоліків, сильних/слабких сторін, позитивних/негативних зрушень у функціонуванні об'єкту (об'єктів) дослідження, що реалізується групою чи одним експертом за допомогою спеціальних методів".

Надалі розкриємо терміни "інвестиційний розвиток регіону" та "інноваційний розвиток регіону" (див. рис. 2).

Ці терміни будемо формулювати в рамках об'єднання термінів другого рівня визначення, а саме "регіон", "інноваційний розвиток", "інвестиційний розвиток".

Тоді визначення терміну "інвестиційний розвиток регіону" можемо сформулювати наступним чином: "Інвестиційний розвиток регіону — поступальний позитивний процес залучення та управління вкладеннями (гроші, майно, людські ресурси та ін.) на рівні регіональних органів влади, регіональних суб'єктів господарювання або домашніх господарств регіону з метою отримання позитивного зиску (прибуток, отримання не грошового зиску (час, люди, технології, інформація та ін.)), який супроводжується змінами у деяких або всіх сферах функціонування регіону, підприємств, домашніх господарств та позитивно впливає на розвиток країни в цілому".

Визначення же терміну "інноваційний розвиток регіону" можемо сформулювати так: "Інноваційний розвиток регіону — поступальний позитивний процес розробки та впровадження нововведень на основі нової комбінації різноманітних факторів з врахуванням результативності такого впровадження на будь-якому рівні функціонування регіональних економічних та суспільних систем (регіон у цілому, окремі господарюючі суб'єкти регіонального рівня або домашні господарства), який супроводжується змінами у деяких або всіх сферах їх функціонування".

У рамках 4 рівня визначення поняття надамо визначення термінів "оцінка інвестиційного розвитку регіону" та "оцінка інноваційного розвитку регіону" (див. рис. 2). Для визначення даних термінів поєднаємо терміни "оцінка", "інвестиційний розвиток регіону" та "іннова-

ційний розвиток регіону". Окремо зазначимо, що визначення термінів необхідно доповнити кінцевою метою такої оцінки, а саме: оптимізація та підвищення ефективності процесів розвитку.

Термін "оцінка інвестиційного розвитку регіону" можемо охарактеризувати так: "Оцінка інвестиційного розвитку регіону — це структурований процес виявлення переваг/недоліків, сильних/слабких сторін, позитивних/негативних зрушень у інвестиційному розвитку регіону, що реалізується групою чи одним експертом за допомогою спеціальних методів з метою оптимізації та підвищення ефективності такого розвитку".

Оцінку інноваційного розвитку регіону охарактеризуємо так: це структурований процес виявлення переваг/недоліків, сильних/слабких сторін, позитивних/негативних зрушень у інноваційному розвитку регіону, що реалізується групою чи одним експертом за допомогою спеціальних методів з метою оптимізації та підвищення ефективності такого розвитку.

На останньому п'ятому рівні визначення поняття поєднаємо терміни "оцінка інвестиційного розвитку регіону" та "оцінка інноваційного розвитку регіону" та надамо визначення кінцевому терміну "оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону" (див. рис. 2).

Виходячи з проведеного дослідження, можемо надати визначення терміну "оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону". Оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону — структурований процес виявлення переваг/недоліків, сильних/слабких сторін, позитивних/негативних зрушень у інвестиційно-інноваційному розвитку регіону, що реалізується групою чи одним експертом за допомогою спеціальних методів з метою оптимізації та підвищення ефективності такого розвитку.

Досліджуючи наведене вище визначення, можемо виділити дві головні особливості:

1. Інноваційний розвиток регіону не коректно розглядати без оцінки інвестиційного розвитку і навпаки, тобто ці два аспекти розвитку регіонів взаємопов'язані і не розривні, оскільки інновації потребують інвестицій, а підвищення ефективності інвестиційної діяльності можливо досягти за допомогою інновацій та вкладення в інновації.

2. Головним аспектом ефективного інвестиційно-інноваційного розвитку регіону є оцінка такого розвитку за допомогою певних методів (підходів).

ВИСНОВКИ

Визначення терміну "оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону" було надане у науковому дослідженні з точки зору його складових елементів, а саме: оцінка, розвиток, регіон, інвестиції, інновації, інвестиційний розвиток, інноваційний розвиток, інвестиційний розвиток регіону, інноваційний розвиток регіону.

Проведене дослідження також дозволило виявити необхідність якісної оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України у сучасних умовах кризового розвитку держави. Відмічаємо наявність суттєвої кількості наукових розробок у цьому напрямі, що дозволило їх поєднати у три групи: методи оцінки інноваційного розвитку регіону; методи оцінки інвестиційного розвитку регіону; методи оцінки інвестиційно — інноваційного розвитку регіону.

Література:

1. Просович О.П., Бондаренко Ю.Г., Прийма Л.Р. Стратегія інноваційно-інвестиційного розвитку регіону в умовах економічної кризи / О.П. Просович, Ю.Г. Бондаренко, Л.Р. Прийма // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми економіки та управління. — 2009. — № 640. — С. 183—188.

2. Щукін О.І., Целіна Н.О., Дерев'янка Я.М. Методичні підходи оцінки інвестиційного потенціалу регіону / О.І. Щукін, Н.О. Целіна, Я.М. Дерев'янка // Економічний вісник Донбасу. — 2008. — № 1. — С. 79—90.

3. Інвестиційний клімат в Україні: фактори регіональних ризиків / Державний комітет України з питань розвитку підприємництва; Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України / О.В. Кужель та ін. — К., 1999. — 192 с.

4. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. — К.: Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, 2014. — 390 с.

5. Regional Innovation Scoreboard 2009. Methodology report. December 2009. — Access Mode: <http://www.proinno-europe.eu/page/regional-innovations-scoreboard>.

6. Анализ перспектив технологического развития регионов России в рамках проведения научно-технологического форсайта Российской Федерации: материалы проекта Центра стратегических разработок "Северо-Запад" [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.csr-nw.ru/development/92/94/137/284>

References:

1. Prosovych, O.P. Bondarenko, Yu.H. Pryjma, L.R. (2009), "The strategy of innovative — investment development of region in conditions of economic crisis", *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhniky"*. *Problemy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 640, pp. 183—188.

2. Schukin, O.I. Tselina, N.O. Derev'ianko, Ya. M. "Methodical approaches of an estimation of investment potential of the region", *Ekonomichnyj visnyk Donbasu*, vol. 1, pp. 79—90.

3. The state Committee of Ukraine for entrepreneurship development; the Council for study of productive forces of Ukraine of NAS of Ukraine (1999), "Investytsijnyj klimat v Ukraini: faktory rehional'nykh ryzykiv" [Investment climate in Ukraine: the factors of regional risks], Kyiv, Ukraine.

4. Institute for economic research and policy consulting (2014), "Rejtynh investytsijnoi pryvablyvosti rehioniv" [The rating of investment attractiveness of regions], The state Agency for investment and national projects of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

5. European Commission (2009), "Regional Innovation Scoreboard 2009", available at: <http://www.proinno-europe.eu/page/regional-innovationscoreboard> (Accessed 1 august 2016).

6. Center for strategic research "North-West" (2011), "Analysis of prospects of technological development of Russian regions in the framework of the scientific-technological foresight of the Russian Federation", available at: <http://www.csr-nw.ru/development/92/94/137/284.19> (Accessed 22 December 2013).

Стаття надійшла до редакції 14.12.2016 р.